

Zvláštnosti latinských číslovek

- Určení času (otázka Jak dlouho?)
 - vyjadřujeme akuzativní vazbou:
 - **Decem annos** Troia a Graecis oppugnabatur.
 - Deset let byla Trója obléhána Řeky.
- Udávání času na hodinách
 - používají se řadové číslovky:
 - **Quota** hora est? **Tertia**.
 - Kolik je hodin? Tři.
- Letopočet (na otázku Kdy?)
 - Použije se ablativ a řadová číslovka:
 - **Anno millesimo quinto**.
 - Roku 1005.

Svatý Josefe,
MŮŽI sprave DLI
Vý I Věrný pěstovne
ležše Kr Ista, spa-
síte Le světa, vytrhní
S Věřen CV z Vzkostl
Vše Ch!

Chronogram

- *zápis času*, z řeckého χρόνος *chronos* (čas), γράμμα *gramma* (písmeno)
- latinský nápis, v němž všechna **nápadně vyznačená velká písmena**, která mohou být římskými číslicemi, dávají dohromady jejich číselný součet – **letopočet**, datum, které se vztahuje k osobě, věci nebo události, o níž se nápis zmiňuje
- musí se použít všech písmen, nesmí se žádné vynechat
- číslici **V (pět)** zastupuje jak souhláska **v**, tak samohláska **u**
- příslušná písmena jsou vždy graficky zvýrazněna (větším typem, zlatou barvou apod)
- čím je kratší, tím je důmyslněji sestaven
- často mívá i podobu verše, nejčastěji hexametru nebo elegického distichon (disticha = dvojverší) takový chronogram se pak označuje jako **chronostichon**, resp. **chronodistichon**)
- někdy byl autor kvůli dodežení formy přinucen použít tvaru odchylného od mluvnické normy nebo uměle utvořeného; musel však být srozumitelný.

Římské číslice: I = 1, U = V = 5, X = 10, L = 50, C = 100, D = 500, M = 1000

Příklady chronogramů

Caesar pIUs et IUstUs hanC statUaM ponIt

česky: Císař zbožný a spravedlivý pořizuje tuto sochu.

Součet římských číslic C + I + U + I + U + U + C + U + M + I

převedeme na součet arabských číslic 100 + 1 + 5 + 1 + 5 + 5 + 100 + 5 + 1000 + 1

a jejich sečtením dostaneme výsledný letopočet **1223**.

DeVoto ChrIstI aMICO

česky: Oddanému Kristovu příteli

M.....1000

D.....500

CC.....200

V.....5

III.....3

= **1708**

Chronogram: Kartuš nad oknem lužického semináře (Praha)

DEO ET APOSTOLORVM PRINCIPI LV SATIAE PIETAS EREXIT
Bohu a knížeti apoštolů postavila zbožnost Lužice

Nápis obsahuje chronogram vyznačený velikostí písmen: **MDCLLXVVIIIIII = 1726**

Chronogram v obci Zachová

Překlad rozluštěného chronogramu:

„Ku cti, poctě a zbožnému uctívání Spasitele našeho kříž tento postavil lid zašovský pod (za správy) farářem Antonínem Hohnem.

Rok vročení? -

I+C+V+L+V+I+I+V+I+I+L+V+I+I+C+V+C+M+C+V+I+V+L+V+C+V+I+I+V+C+I

1 krát M

6 krát CCCCC

3 krát LLL

10 krát V

11 krát I